

Тенденції розвитку племінного птахівництва

А.А. ЗАДОРЖНИЙ, завідувач лабораторії кафедри птахівництва
В.М. ТУРИНСЬКИЙ, доктор сільськогосподарських наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті наведено сучасні тенденції розвитку птахівництва як у світі, так і в Україні. У світовому птахівництві відбувається об'єднання селекційних компаній, що призводить до монополізації ринку племінних ресурсів. Необхідно відновити племінну базу у вітчизняному птахівництві з урахуванням інтеграції із закордонними селекційними центрами.

Птахівництво, селекція, кроси, птиця

Птахівництво в більшості країн посідає провідне місце серед інших сільськогосподарських галузей. Якщо у світі щорічне збільшення виробництва молока, м'яса і меду становить приблизно 1-2%, то яєць – 3-5%, а м'яса бройлерів – 4-6% [4].

Прогрес у птахівництві багато в чому залежить від селекційної роботи, спрямованої на створення і вдосконалення існуючих порід, ліній і кросів птиці. Велике значення мають також повноцінна і збалансована годівля, впровадження в галузь нових високоєфективних і ресурсозберігаючих технологій. Експерти вважають, що успіх у виробництві м'яса птиці на 40% залежить від селекції, на 30% – від технології і на 30% – від годівлі. Таким чином, частка чинників середовища (система утримання, умови годівлі, параметри мікроклімату тощо) становить близько 60%, а спадкових (порода, лінія, крос, стать) – 40% [3,4].

Аналіз загальних тенденцій розвитку світового птахівництва надає можливість виділити декілька напрямів подальшого розвитку, які характерні для всієї галузі.

На даний час у світовому птахівництві відбувається об'єднання селекційних компаній, що призводить до монополізації ринку пле-

мінних ресурсів. Якщо наприкінці 60-х років минулого століття на ринку було близько 52-х племінних компаній, то зараз – це три великі холдинги: "Hendrix Genetics" (Нідерланди), "Wesjohann" (Німеччина) і "Aviagen Group Ltd" (Великобританія), які контролюють ринок племінної продукції м'ясних і яєчних курей, індиків. Концентрація у світовому селекційному бізнесі на даний час наближається до максимального рівня. Яскравим прикладом є компанія "Hendrix Genetics" ("Хендрікс Дженетікс"), яка працює за такими напрямками: племінне яєчне птахівництво ("ISA"); племінне індиківництво ("Hybrid"); племінне свинарство ("Hypor"),

дистрибуторна мережа та ін. [10].

У нових умовах селекціонери несуть ще більшу відповідальність за розвиток галузі птахівництва. Вони повинні створити такий генетичний продукт, тобто птицю, використання якої забезпечить прибуток у всіх ланках виробничого ланцюга і зробить кінцевий фінансовий результат найвищим.

Так, простеживши за змінами показників продуктивності м'ясних кросів на племінних підприємствах у всьому світі, можна відмітити, що у курчат-бройлерів вони стабільно поліпшуються, а у курей батьківського стада – не змінюються або навіть знижуються. Пояснюється це тим, що орієнто-

вані на кінцевий фінансовий результат фірми, що займаються селекцією, покращують показники батьків до тих пір, поки це не впливає на прогрес у бройлерному птахівництві. Адже в собівартості м'яса частка затрат на одержання добових бройлерів становить усього 10–15% [2,3].

Кури сучасних м'ясних кросів здатні досягати піку несучості 88% і це більше ніж 6–7 років тому, але отримання досягнутого генетиками потенціалу продуктивності з кожним роком стає все більш складним технологічним завданням. Причина в тому, що з фізіологічної точки зору ми маємо справу з хворим організмом птиці сучасних надважких кросів – розбалансованою ендокринною системою [5,7]. Для птиці цих кросів щонайменші відхилення зовнішніх умов від оптимального рівня мають набагато гірші наслідки, ніж для традиційних м'ясних порід. В умовах, коли доводиться мати справу з великою групою такої птиці необхідно особливо ретельно слідкувати за однорідністю стада, при цьому забезпечувати контроль не з дня посадки в пташник, а з моменту закладки яєць в інкубатор. Підвищені вимоги до однорідності стада у сучасних м'ясних кросів, їх незвично висока енергія росту вже на стадії ембріона призвели до змін у технології інкубації яєць. До того ж, останні роки зарубіжні селекційні компанії заявили про намір змістити акцент у своїх програмах селекції м'ясної птиці у бік підвищення її життєздатності і стійкості до стресів [1].

В Україні ринок товарної продукції визначає ринок племінної. Потужний сектор виробництва з найбільш низькою по собівартості продукцією і кінцевою ціною складають великотоварні спеціалізовані господарства. Всі вони працюють лише із самими відомими світовими кросами (брендами) зарубіжної селекції, маючи свої власні репродукторні господарства (племрепродуктори II порядку). На ринок нашої країни поставляється лише синтетичні і складні за своєю генетичною структурою батьківські форми.

За відсутності офіційних альтернативних і органічних технологій виробництва продукції птахівництва на території країни, умовно потреби на такі види продукції (м'ясо птиці різного віку і виду, «домашні» яйця) задовольняють присадибні і фермерські господарства.

Для виробництва такої продукції, в основному, використовується птиця вітчизняної селекції, а також місцева безпородна. При цьому, сучасні тенденції розвитку вітчизняної племінної бази мають негативний характер. На даний момент не існує ні одного племінного заводу по розведенню м'ясних і яєчних курей, індиків, качок, гусей. Діють лише репродуктори II порядку, які займаються збереженням генофонду тієї чи іншої породи. При цьому населення, в середньому за рік, утримує близько 90 млн. голів курей, 10 млн. голів гусей, 1,0 млн. голів індиків, 3,0 млн. голів качок, із яких птиця селекції Інституту птахівництва НААН від загального поголів'я становить: 20-25% – качки, 30-40% – кури, 40-50% – індики, 70-75% – гуси [9].

Як в Україні, так і в Росії для виробництва м'яса птиці використовують імпортні кроси, які набагато продуктивніші вітчизняних. Це сприяло відродженню і розвитку бройлерного виробництва, але призвело до знищення вітчизняної племінної бази, яка не відповідала новим вимогам.

До останнього часу дефіцит племінної продукції не відчувався. Бройлерні птахофабрики, задовольняли зростаючий попит на інкубаційні яйця за рахунок завезення з-за кордону і майже не вкладали гроші в створення сучасних спеціалізованих репродукторів першого і другого порядку.

Проте останнім часом в Європі через екологічні і епізоотичні причини почав відчуватися дефіцит племінної птиці, що може стати лімітуючим чинником для подальшого збільшення виробництва м'яса птиці [1].

Враховуючи селекційний прогрес, впродовж наступного десятиліття планується значно скоротити батьківське поголів'я птиці у світі (на 30–40 %) і повністю заборонити його продаж, реалізуючи лише курчат-бройлерів. Вартість цієї птиці буде значно збільшена [9].

У Росії, враховуючи цю обставину, останнім часом помітні позитивні зрушення у розвитку власної племінної бази через створення репродукторів з розведення м'ясної птиці. Багато великих об'єднань, разом з розширенням бройлерних птахофабрик, будують для себе підрозділи для утримання птиці батьківського і навіть прабабківського стада. Унікальний проект групи підприємств ВАТ «Агріка продукти харчування», яка, будучи великим диверсифікованим бізнес-комплексом у секторі переробки і виробництва м'яса бройлерів, заради стабільного

розвитку племінного потенціалу на території Росії вирішила інвестувати кошти в племінну базу бройлерного виробництва. Спільно з Міністерством сільського господарства Республіки Башкортостан здійснено проект будівництва племінного комплексу "Агріка. Башкирське племінне птахівництво", що включає ферми прабатьківських і батьківських стад із всіма необхідними супутніми структурами та дозволяє вирощувати щорічно 3,7 млн. голів добогих курчат і одержувати 75 млн. інкубаційних яєць для потреб власного виробництва і реалізації іншим птахофабрикам. Підприємство побудовано з урахуванням всіх міжнародних вимог до племінних господарств. Якість одержаного племінного матеріалу не поступатиметься зарубіжним компаніям. Цей проект поки не має аналогів в Росії. Надалі він може стати основою для переходу на вищий рівень – створення власного селекційного центру [1,8].

Генеральний директор асоціації птахівничих підприємств "Птахопром України" Ю.Є. Петров [6] пропонує відновити вітчизняну племінну базу у птахівництві з урахуванням інтеграції із закордонними селекційними центрами:

- яєчні і м'ясні кроси курей утримувати хоча б на рівні племптахорепродукторів першого порядку (можливо спільних з Молдовою, Білоруссю, Росією), що

значно здешевить отриманий гібридний молодняк. Відновити роботу племптахозаводів по цих видах птиці нереально;

- відновити роботу вітчизняних племптахозаводів з розведення качок, індиків і гусей, що надасть можливість комплектувати племптахорепродуктори першого і другого порядку за порівняно невисокими цінами;

- збільшити чисельність поголів'я і його якісний склад у вітчизняних племптахозаводах і племптахорепродукторах курей комбінованих порід (окремою роботою в цьому напрямі повинно бути збереження цінного генофонду).

Висновки

Аналіз сучасних тенденцій розвитку племінного птахівництва свідчить, що за кордоном відбувається об'єднання селекційних компаній, а це призводить до монополізації ринку племінних ресурсів. В Україні необхідно відновити племінну базу у вітчизняному птахівництві з урахуванням інтеграції із закордонними селекційними центрами.

В статтю показано сучасні тенденції розвитку птахопродукції як в світі, так і в Україні. В світовому птахопродукції відбувається об'єднання селекційних компаній, що призводить до монополізації ринку племінних ресурсів. Необхідно відновити пле-

менню базу в отечественном птицеводстве с учетом интеграции с зарубежными селекционными центрами.

Птицеводство, селекція, кросси, птиця

In the article modern tendency of the poultry farming in the world and in Ukraine are presented. There is an association of breedings companies in the world poultry farming, that results in monopolization of market of pedigree resources. It is necessary to revive the pedigree base of the domestic poultry farming taking into account integration with foreign breedings centers.

Poultry farming, selection, cross, bird

Література

1. Гордеева Т. Тенденции мирового племенного птицеводства [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

<http://webpticeprom.ru/ru/articles-pedigree.html?pagelD=1224518271>.

2. Государственный реестр селекционных достижений, допущенных к использованию. – М.: МСХА, 2004. – 86 с.

3. Елизаров Е.С. Племенная работа с мясными курами / Е.С. Елизаров, А.В. Егорова, Л.В. Шахнова. – Сергиев Посад, 2003. – 192 с.

4. Кочиш И. Эффективные методы селекции мясных кур:

[Электронный ресурс]. – Режим доступа:

<http://webpticeprom.ru/ru/articles-pedigree.html?pagelD=1177395155>

5. Елизаров Е. Мясной кросс кур "Конкурент-3" / Е.Елизаров, В.Манукян, Л.Карпенко, В.Холодов // Птицеводство. – 2003. – № 6. – С. 19-20.

6. Петров Ю.Є. До концепції зальнодержавної програми селекції у тваринництві на період до 2012 року (галузь птахівництва) / Ю.Є. Петров // Сучасне птахівництво. – 2011. – №11-12. – С.10-14

7. Рязанов И.Г. Оценка и отбор мясных кур по типу радужной обо-

лочка глаза: автореф. дис. канд. с.-х. наук: спец. 06.02.01 "Разведение, селекция, генетика и воспроизводство сельскохозяйственных животных" / И.Г.Рязанов. – М., 2001. – 25 с.

8. Терещенко О.В. Україна і світові тенденції розвитку ринку племінного птахівництва: [Електронний ресурс] / О.В.Терещенко, О.О.Катеринич, О.В.Рожковський. – Режим доступу: <http://www.avian.org.ua/>.

9. Терещенко О.В. Стан і перспективи розвитку птахівництва / О.В. Терещенко // Сучасне птахівництво. – 2011. – №-8. – С.4-8.